

Turun kaupungin ympäristötoimialan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2011-2014

Päivitys 2014

Sisältö

1. Johdanto	3
2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	3
2.1 Toimialue	3
2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät	3
2.3 Koulutus	7
2.4 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmä	8
2.5 Viestintä	9
2.6 Valvonnan maksullisuus	9
2.7 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	11
3. Valvonnan toimialat	11
3.1 Yleistä	11
3.1.1 Riskinarviointi	12
3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	12
3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet	13
3.2 Elintarvikevalvonta	13
<i>Ensisääpumisvalvonta</i>	15
<i>Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen</i>	15
3.3 Terveystensuojelu	16
<i>Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen</i>	17
3.4 Tupakkalain valvonta	17
3.5. <i>Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta</i>	19
3.6 Kuluttajaturvallisuusvalvonta	19
3.7 Eläinlääkintähuolto	21
4. Erityistilanteisiin varautuminen	21
4.1 Toiminta erityistilanteissa	21
4.2 Ruokamyrkytysepidemioiden selvittäminen (selvitystyöryhmä)	22
5. Suunnitelman toteutumisen arviointi	23

Liite 1. Lainsäädäntö

Liite 2. Valvontakohteet ja tarkastusmäärät

Liite 3. Näytteenottosuunnitelma

Liite 4. Yleisen terveystensuojelun taksa

Liite 5. Turun kaupungin suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2012–2014

1. Johdanto

Ympäristöterveydenhuollon (YTH) tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä on mahdollisimman vähän. YTH:n erityislainsäädäntö (Liite 1) sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus (665/2006) edellyttävät, että kunnat laativat ja hyväksyvät säännöllistä valvontaa koskevan YTH:n valvontasuunnitelman siten, että valvonta perustuu riskeihin ja että se on tasapuolista ja laadukasta, säännöllistä sekä terveyshaittoja ehkäisevää.

Lainsäädännön mukaan toimija on vastuussa omasta toiminnastaan. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on todeta, noudatetaanko lainsäädäntöä ja siihen liittyviä sääntöjä. Suunnitelmallisen valvonnan tarkoitus on toimijoiden tasapuolinen kohtelu, kuluttajien turvallisuuden sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistaminen. Valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toimijalle maksullista ja kunta perii siitä hyväksymänsä taksan mukaiset valvontamaksut.

Turun ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyy 1.1.2013 alkaen kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta ja se tulee toimittaa Lounais-Suomen aluehallintovirastolle tiedoksi suunnitelma- kautta edeltävän vuoden loppuun mennessä. Suunnitelma on tehty vuosille 2011-2014 ja se päivitetään vuosittain. Päivityksessä on otettu huomioon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2011 – 2014 ja sen päivitys 2014 sekä Valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetuksen 3 §:ssä (665/2006) säädetty suunnitelman sisältö.

Kuntien elintarvikevalvonnan, terveydensuojelun ja tupakkatuotteiden valvonnan tiedonkeruun kehittäminen etenee ns. KUTI- ja YHTI-projekteina. Tarkoitus on yhtenäistää kuntien ja valtion valvontarekistereitä valvontatietoineen.

2. Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

2.1 Toimialue

Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollon toimialue on Turun kaupunki. Ympäristöterveydenhuolto siirtyi 1.1.2013 sosiaali- ja terveystoimesta ympäristötoimialalle, jossa se on omana tulosalueenaan kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnan alaisena. Perusyksiköitä ovat terveysvalvonta ja eläinlääkintähuolto. Terveysvalvonnan yksikköön kuuluvat elintarvikevalvonta, terveydensuojelu, tupakka- ja kuluttajaturvallisuusvalvonta ja eläinlääkintähuollon yksikköön eläinten hyvinvointiasiat ja eläinhoitolan toiminta. Ympäristöterveydenhuollon tulosalueen koko täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintalueita koskevan lain (410/2009) vaatimuksen, jonka mukaan samassa yksikössä tulee olla vähintään 10 henkilötyövuotta. Turun ympäristöterveydenhuollossa on n. 20 henkilötyövuotta vuonna 2014.

Turun erityispiirre valvonnan kannalta on valvontakohteiden runsaus ja monipuolisuus. Turussa on elintarviketeollisuutta, liha- ja kala-alan laitoksia, satama, lentokenttä, elintarvikkeiden tuontia ja vientiä, suuri määrä erikokoisia ammattikeittiöitä, tarjoilupaikkoja ja elintarvikemyymälöitä, laajamittaisia yleisötilaisuuksia, kasvien sekä eläinperäisten tuotteiden alkutuotantoa, kouluja, päivä- ja vanhainkoteja, vesilaitos, uimahalleja, kylpylöitä, uimarantoja, erilaisia hoitoloita, seikkailupuistoja sekä kuluttajaturvallisuus- ja eläinsuojelulain alaisia valvontakohteita.

Samoja kohteita valvotaan usein elintarvike-, terveydensuojelu- tupakka- ja kuluttajaturvallisuuslainsäädännön nojalla.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Tässä kappaleessa keskitytään ympäristöterveydenhuollon terveystarkastuksen yksikköön. Eläinlääkintähuollon voimavarat ja tehtävät esitellään Turun kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelmassa (liite 5.).

Alla olevassa taulukossa 2.2.a on esitelty terveystarkastuksen henkilöstö, johon kuuluu 2014 alussa 16 vakanssia, joista yksi on vuoden alussa täyttämättä (kaupungineläinlääkäri). Kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta on esittänyt vuodelle 2014 kahta terveystarkastajan vakanssia. Valvontahenkilöstön työnjako on tehty siten, että se mahdollistaa työn edellyttämän erikoistumisen. Jako on tehty elintarvikevalvonnan ja muun valvonnan (terveydensuojelu, tupakka- ja kuluttajaturvallisuusvalvonta) välillä. Taulukossa 2.2.a mainitut työtehtävät on lueteltu pääkohdittain. Elintarvikevalvonta on työllistävin yksittäinen osa-alue ja siihen on panostettu eniten työaikaa (taulukko 2.2.b). Elintarvikevalvontaa tekeville terveystarkastajilla on omien erikoistumisalojensa lisäksi kullakin oma alueensa, jonka kohteita he valvovat.

Terveystarkastuksessa on paljon tehtäviä, joita ei voida ennakoita, mutta tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi ruokamyrkytys- ja vesivälitteiset epidemiat ja erityistilanteiden selvittämiset, hakemusten ja ilmoitusten käsittely, asiakasvalitusten selvittäminen sekä Eviran, Valviran ja muiden keskusviranomaisten sekä aluehallinnon toimeksiannot. Hakemuksia ja ilmoituksia, joista tulee tehdä päätös tai antaa todistus, tulee terveystarkastukseen keskimäärin 500 vuodessa. Lisäksi lausuntoja on n. 60 ja lautakuntaan valmisteltavia asioita n. 20 vuodessa. Eläinlääkärit allekirjoittavat vientitodistuksia keskimäärin 300 kpl vuodessa. Venäjän liittyminen WTO:on on vähentänyt vientitodistusten tarvetta jonkin verran. Viranomaistyöhön kuuluu paljon myös neuvontaa ja ohjausta.

Toimialakohtaisissa keskusviranomaisten laatimissa valvontaohjelmissa on otettu kantaa voimavarojen tarpeen arviointiin. On arvioitu, että valvonnan kokonaistyöpanostarve on 1,5-2 kertaa alueella sijaitsevien kohteiden tarkastukseen tarvittava aika.

Kuluttajaturvallisuuden valvontaohjelman painopistealueiden valvontaan tarvittava työaika voidaan arvioida niille määriteltyjen tarkastustiheyksien ja -aikojen perusteella (0,6 htv). Tämän lisäksi muulle kuluttajaturvallisuusvalvonnalle on arvioitu tarvittavan 1 htv/ 200 000 asukasta sekä hallinnolliseen työhön 10 htv (mm. koulutukset, suunnittelu ja raportointi). Tämä tarkoittaa Turussa n. 1,5 henkilön työpanosta nykyisen 0,4 sijaan eli yhden henkilön lisätarvetta.

Tupakkalain suunnitelmalliseen valvontaan tulisi Valviran edellyttämien tarkastustiheyksien mukaan varata 1,7 htv (liite 2). Turussa resurssivaraus on kokonaisuudessaan 0,7 htv. Vaje on n. 1 htv.

Lounais-Suomen aluehallintovirasto auditoi 2012 syksyllä elintarvikevalvontaa ja arvioi terveydensuojelua ja tupakkalain mukaista valvontaa. Aluehallintovirasto edellytti kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunnalta selvitystä poikkeamaksi kirjattuun henkilöresurssivajeeseen, joka elintarvikevalvonnan osalta arvioitiin keskimäärin 3,4 htv:ksi. Kokonaisresurssivaje on keskimäärin 5,9 htv. Lautakunta on esittänyt kahden terveystarkastajan viran perustamista vuodelle 2014.

Taulukko 2.2a Terveystarkastuksen henkilökunta ja tehtävät 1.1.2014

Nimi	vakanssi	tehtävät
Liisa Palmu	ympäristöterveydenhuollon johtaja	tulosaluejohtaja, YTH valvonnan suunnittelu ja ohjaus, talous, valmiusasiat, osallistuminen valvontaan
avoin	kaupungineläinlääkäri	terveystarkastuksen yksikön esimies, terveystarkastuksen suunnittelu ja ohjaus ja osallistuminen valvontaan
Toimisto		

Jaakko Ilkko	toimistosihteeri	tulosalueen toimisto- ja henkilöstöasiat, tulosaluejohtajan sihteeri, päätösten ja lautakunta-asioiden valmistelu
Tamara Fomin	toimistonhoitaja	terveysvalvonnan toimisto- ja sihteerintehtävät, ATK-ohjelmien pääkäyttäjä
Elintarvikevalvonta		
Jenni Aalto	terveystarkastaja	valvonta-alue, kauppahalli
Sirpa Kemilä	kaupungineläinlääkäri	laitokset ja ensisaapumisvalvonta, eläinperäiset elintarvikkeet, sivutuotteet
Jari Mattila	terveystarkastaja	valvonta-alue
Päivi Nurmi	terveystarkastaja	valvonta-alue, leipomot
Sanna Stark	terveystarkastaja	ulkomyynti, elintarvikekuljetus, pakkausmerkinnät, internetmyynti
Jari Tulonen	terveystarkastaja	valvonta-alue
Kari Valkola	terveystarkastaja	valvonta-alue, alkutuotanto
Terveydensuojelu, tupakkavalvonta, kuluttajaturvallisuus		
Jaana Annunen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, asunnontarkastukset
Iiris Henriksson	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, asumishygienia
Markku Rohunen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, asunnontarkastukset, tupakka- ja nikotiinivalmistevalvonta
Kristiina Salminen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot uima-allasvedet
Satu Ylhäinen	terveystarkastaja	terveydensuojelulain 13 § huoneistot, uimarantavedet, talousvesi, kuluttajaturvallisuus

Yhteensä käytettävissä 16 htv, jos kaikki vakanssit on täytetty

Taulukko 2.2b Henkilötyöpäivien laskennallinen jakautuma

1 henkilön työpanos on 220 henkilötyöpäivää/vuosi (16 x 220 htpv= 3 520 htpv)

	ympäris- tötervey- denhuol- lon johta- ja	kaupun- gineläin- lääkäri	kaupun- gineläin- lääkäri (laitos)	terveys- tarkasta- jat	toimisto- henkilöt	yht. htpv
Henkilötyövuosi	1 hlö	1 hlö	1 hlö	11 hlö	2 hlö	16 hlö
Elintarvikevalvonta	50	95	200	1240	200	1785
Terveydensuojelu	20	60	0	909	100	1089
Tupakkavalvonta	5	10	0	83	53	151
Kuluttajaturvalli- suusvalvonta	5	5	0	78	2	90
Hallinto/toimisto	140	50	20	110	85	405
yhteensä (htpv)	220	220	220	2420	440	3520

Taulukko 2.2c Talousresurssit 2014 (SAP)

	YHT yhteensä (€)	terveysvalvonta	eläinlääkintähuolto	eläinhoitola
Menot	1 623 687	994 306	512 530	116 851
Tulot	668 400	160 000	392 400	116 000
Netto	-955 287	-834 306	-120 130	-851

ARVIO TERVEYSVALVONNAN RESURSSIVAJEESTA

Resursseihin on laskettu koko henkilöstö (terveystarkastajat, eläinlääkärit, toimisto) vakanssien mukaan eikä huomioitu täyttämättä olevia vakansseja.

	olemassa oleva	laskennallinen
ELINTARVIKEVALVONTA	8,1 htv	10-13 htv
TERVEYDENSUOJELU	5,0 htv	> 5,5 htv
TUPAKKAVALVONTA	0,7 htv	1,6 htv
KULUTTAJATURVALLISUUS	0,4 htv	1,5 htv
<hr/>		
yht.	14,2 htv	18,6-21,6 htv
vaje yli 4 htv (4,4 -7,4)		

2.3 Koulutus

Turun kaupunginhallituksen päätös 22.6.2010 § 143 sisältää yleiset henkilöstökoulutuksen periaatteet. Henkilöstökoulutuksen suunnittelu lähtee organisaation tarpeesta ja tavoitteista. Henkilöstön pätevyys- ja osaamiskartoituksen tekee esimies kehityskeskustelujen pohjalta ottaen huomioon henkilön työkokemuksen ja muun koulutuksen. Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2011-2014 on esitetty koulutustavoitteeksi keskimäärin kahdeksan koulutuspäivää vuodessa viranhaltijaa kohden. Koulutuspäiviksi voidaan varsinaisten koulutuspäivien lisäksi lukea muutakin ammattitaidon edistämistä, kuten malliasiakirjojen opiskelua tai muuta suunnitelmallista pätevyyden ylläpitoa.

Koska tieto koulutustilaisuuksista tulee lyhyellä varoitusajalla, koulutussuunnitelma voidaan laatia vain suuntaa antavaksi. Koulutuksen suuntaamisessa otetaan huomioon elintarvike-, terveydensuojelu-, kuluttajaturva- sekä tupakkalain mukaisten tehtävien jako. Toimistohenkilökunta osallistuu kaupungin järjestämään talous-, henkilöstö- ja ATK-koulutukseen. Lisäksi koko henkilökunnalla on tarvetta koulutukseen valvonnan tiedonhallintajärjestelmän ja laatujärjestelmän muutosten osalta.

Keskusvirastot ja ministeriöt järjestävät koulutuspäiviä, joissa kerrotaan lainsäädännön uudistuksista ja ajankohtaisista asioista. Aluehallintoviraston järjestämiin työkokouksiin, joissa ohjeistetaan kuntia ajankohtaisissa asioissa, osallistuvat kaikki tarkastajat ja eläinlääkärit mahdollisuuksien mukaan. Koulutuksen painopisteitä ovat tietojärjestelmän muutokset KUTI ja YHTI, elintarvikevalvonnassa uusi OIVA-mallin käyttöönotto, erityistilanteisiin varautuminen, lainsäädännön soveltaminen ja pakkotoimet, omavalvonnan toteutumisen valvonta, riskipohjainen valvonta sekä laadunhallintajärjestelmät. Koulutuksiin osallistuminen kirjataan kaupungin henkilörekisteri-ohjelmaan. Terveysvalvonnalle on varattu koulutukseen 6000 € vuodelle 2014 ja koulutuksiin osallistutaan määrärahan puitteissa.

Terveysvalvonnan alustava koulutussuunnitelma 2014

Elintarvikevalvonta	Terveydensuojelu	Tupakkavalvonta	Kuluttaja-turvallisuus	muu
Evira, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen, OIVA	Valvira, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	Valvira, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	TUKES, AVI: lainsäädäntö ja sen soveltaminen	KUTI ja YHTI koulutus
pakkokeinot	pakkokeinot	pakkokeinot	pakkokeinot	Digia-Tarkastaja-ohjelman päivitykset
laatujärjestelmä	laatujärjestelmä	laatujärjestelmä	laatujärjestelmä	

ja riskinarviointi	ja riskinarviointi	ja riskinarviointi	ja riskinarviointi	
kontaktimateriaalit	talousveteen liittyvät erityistilanteet		TUKES, AVI: painopistealueisiin ja projekteihin liittyvä koulutus	
terveysväitteet	sisäilma		kuluttajaturvallisuusvalvonnan jatkokurssi	
	WHO:n terveys-säännösten mukaiset laivatarkastukset			

2.4 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmä

Elintarvikelain 83 §:n mukaan Evira pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä mm. kaikista elintarvikehuoneistoista, kontaktimateriaalitoimipaikoista, ensisaapumistoiminnasta ja hyväksytyistä laboratorioista. Kuti-projektin avulla YTH:n kohdetietojärjestelmästä tulee Eviran alue- ja keskushallinnon työkalu. Eviran kohdetietojärjestelmään siirretään kuntien käyttämistä tietojärjestelmistä alue- ja keskushallinnon tarvitsemat tiedot, jotka ovat elintarvikelain 14 § mukaan niille toimitettava Eviran määräämällä tavalla. Käytännössä tämä tarkoittaa tiedonsiirtoa Eviran ja kuntien tietojärjestelmien välillä. Valvira kehittää terveydensuojelun ja tupakkavalvonnan osalta vastaavaa nk. YHTI-tiedonkeruuta. Se on aloitettu kunnissa vuoden 2012 aikana ja kaikki valvontakohteet on tarkoitus siirtää 2013 aikana YHTI-järjestelmään. Tässä valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon Valviran valtakunnallisen terveydensuojelun valvontaohjelman vuosille 2011-2014 mukainen kohteiden luokittelu.

YTH:lla on käytössä Digia Oy:n toimittama Digia-Tarkastaja tiedonhallintaohjelma. Palvelimelle tehtävistä päivityksistä ja muutoksista vastaavat Sonera ja Digia. Turun kaupungilla on oma Servicedesk-palvelu, joka vastaa laitteista ja verkosta sekä käyttäjätuesta. Sonera vastaa serveripalveluista. Tarkastajaohjelmaan merkitään kuhunkin kohteeseen tehdyt tarkastukset, tarkastuspöytäkirjat, määräajat, hakemukset/ilmoitukset, päätökset/todistukset, näytteenotot ja muut valvontatiedot. Tarkastaja vastaa siitä, että valvontakohteen tiedot ovat Digia-Tarkastajaohjelmassa ajan tasalla ja oikein. Ohjelmasta on mahdollisuus saada raportteja. Kohteiden lukumäärä ja ryhmittely on esitetty liitteessä 2. Digia järjestää vuosittain ohjelman käyttöön ja uusiin toimintoihin liittyvää koulutusta.

Digia-Tarkastaja ohjelman säännöllisen elintarvikevalvonnan kohderekisteri on yhteneväinen Eviran kohderekisterin kanssa. 2013 alusta myös valvontatiedot, kuten tarkastuspöytäkirjat, siirtyivät samaan rekisteriin. Terveydensuojelun, tupakka- ja kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta kohderekisteri ei vielä ole täysin yhteneväinen Valviran kanssa.

Valvontasuunnitelman seuranta ja toteutumisen raportointi pitäisi onnistua nykyistä paremmin, kun uudet järjestelmät ovat toiminnassa. Vuoden 2013 valvontatietojen raportointi edellyttää vielä osittain vanhan tietojärjestelmän käyttöä, mikä vaikeuttaa raportointia ja saattaa aiheuttaa virheitä.

Kaupungin asianhallintajärjestelmä on JoutseNet, joka on virallisten asiakirjojen tietovarasto. Se toimii kaupungin intranetissä. Arkistoitavat asiakirjat, kuten päätökset, todistukset ja lausunnot tallennetaan ja diarioidaan JoutseNetiin. Valvonnalla on edelleen myös ns. riippukansioarkisto, jossa kullakin kohteella on oma arkistonumero. Kohteen arkistonumero kirjataan Digia-Tarkastajan kohdetietoihin.

Turun kaupungilla on käytössä taloushallintaohjelma SAP. Terveysvalvonnan asiakkaiden laskutus tapahtuu kaupungin talouspalvelukeskuksessa (Tapake) SAP:in kautta. Lasku muodostetaan Digia-Tarkastajassa, josta on reskontra SAP:iin. Asiakkaan laskutustiedot perustuvat yritys- ja yhteisötunnukseen (Y-tunnus). Ostolaskut tarkastetaan ja hyväksytään Rondo-ohjelmassa.

2.5 Viestintä

YTH noudattaa Turun kaupungin viestintästrategiaa. Viestinnän toimintaohjeet ja yhteystiedot on koottu Turun kaupungin intranettiin (Netku) kohtaan viestintä. Ympäristötoimialan viestintää hoitaa tiedottaja Risto Lahtinen. Eviran internetsivuille on koottu kriisitilanteissa tarvittavien muiden valvontaviranomaisten yhteystiedot.

Viranomaisten yhteistyötä on suunniteltu ja harjoitettu tiedonsiirtoa tehostamalla. Yksi tärkeimmistä tavoitteista on, että pelastustoimella on käytettävissään mahdollisimman hyvin eri organisaatioiden asiantuntija-apu ja tarpeelliset tiedonvaihtokanavat, jotta monien viranomaisten osaamista vaativissa häiriötilanteissa saadaan luotua tilannekuva nopeasti ja kattavasti. Ympäristöterveydenhuollon johtaja osallistuu toimintaan ympäristöterveydenhuollon edustajana.

Viestintään kuuluvat asiakaspalvelu, neuvonta ja tiedottaminen. Asiakaspalveluun ja neuvontaan osallistuu koko henkilökunta. Ympäristöterveydenhuollon toimistossa ja internetissä kotisivuilla on saatavana lomakkeita ja kirjallisia ohjeita erilaisiin tarkoituksiin. Lomakkeiden käytössä opastetaan tarvittaessa. Toimistossa on päivisin paikalla päivystävä terveystarkastaja sekä toimistohenkilö. Tarvittaessa järjestetään asioiden selvittämiseksi neuvotteluja. Neuvontaa ja opastusta annetaan myös tarkastuskäyntien yhteydessä mm. lainsäädännön vaatimuksista. Merkittävistä toimintaan vaikuttavista lainsäädännön muutoksista tiedotetaan asianosaisille kotisivuilla, tarkastuskäyntien yhteydessä ja tarvittaessa kohdenetusti kirjeitse tai sähköpostilla. Ympäristöterveydenhuolto osallistuu Turussa vuosittain järjestettäviin ruokamessuihin omalla osastollaan, johon kootaan ajankohtaisia aiheita ympäristöterveydenhuollosta.

Ympäristöterveydenhuollon asiakaspalautevastaavana toimii toimistonhoitaja Tamara Fomin. Palautteet kerätään kuukausittain toimipisteiden asiakaspalautelaatikoista ja niihin liitetään myös muuta kautta saatu palaute. Esimiehet käsittelevät kiireellisen palautteen välittömästi sen saatuaan. Asiakaspalautejärjestelmän tarkoitus on parantaa toimintaa ja sen laatua. Asiakaspalautejärjestelmää kehitetään edelleen kaupungin ja ympäristötoimialan ohjeiden mukaisesti.

Ympäristöterveydenhuollossa tiedottamisesta on vastuussa tulosaluejohtaja ja omilla aloillaan tulosyksiköiden johtajat. Kriisitilanteissa päätetään viestinnästä tapauskohtaisesti asiaa hoitavien tahojen kesken.

Viestinnän vastuuhenkilöt:

Ympäristöterveydenhuollon tulosalue:

ympäristöterveydenhuollon johtaja Liisa Palmu P.(02) 266 1360, 050 407 1524

Erytistilanteissa viestinnässä noudatetaan ko erityistilannetta varten laadittuja ohjeita tai toimitaan erikseen sovittavalla tavalla.

2.6 Valvonnan maksullisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisällyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta. Valvontamaksut tulee määritellä siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Kuntaliitto on ohjeistanut ympäristöterveydenhuollon maksullisuutta viimeksi yleiskirjeellä 10/80/2011 sekä laatinut mallitaksan, joka on myös Turun YTH taksan pohjana.

Peruspalvelulautakunta on hyväksynyt voimassa olevat terveysvalvonnan taksat ja maksut 14.12.2011 § 344 (liite 4). Viranomaistoiminnan tuntitaksa perustuu käytettyyn työaikaan ja se on 55 €/h, mikä vastaa syntyneitä kustannuksia ja valtakunnallista tasoa. Taksat ja maksut tarkistetaan ja päivitetään tarvittaessa. Taksa on nähtävillä terveysvalvonnan internetsivuilla sekä ympäristöterveydenhuollon toimistossa osoitteessa Linnankatu 55 K 20100 Turku.

Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, voidaan viivästyneelle määrälle periä vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n momentin tarkoittaman korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta peritään viiden euron suuruinen viivästysmaksu, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön on lisätty keskusvirastoille velvollisuus korvata kunnille sellainen työ, joka liittyy keskusvirastojen pyytämiin tehtäviin, jotka eivät lain mukaan kuulu kunnalle. Tämä koskee keskusvirastoista kuntien toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoja, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäväksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun. Esimerkiksi: Valtio korvaa kunnille aiheutuneet kustannukset sellaisista elintarvikevalvonnan tarkastuksista, näytteenotoista, tutkimuksista ja selvityksistä, jotka elintarvikelaissa säädetään Elintarviketurvallisuuksiviraston tehtäväksi tai jotka liittyvät säädösten tai Elintarviketurvallisuuksiviraston ohjeiden valmisteluun. Lain 30 §:n 4 kohdan mukaisten valvontatehtävien suorittamisesta valtio korvaa kunnille ainoastaan näytteiden tutkimuskustannukset.

Terveysvalvonnassa maksuja peritään:

- A) Elintarvikelaissa (23/2006) säädettyihin kunnan viranomaisen suoritteista, jotka koskevat
- 1) laitosten hyväksymistä ja muun kuin 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelyä;
  - 2) kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvää tarkastusta, näytteenottoa ja näytteen tutkimista;
  - 3) Euroopan unionin ulkopuolelle elintarvikkeita vievien elintarvikehuoneistojen valvontaa siltä osin kuin vienti ostajamaan vaatimuksesta edellyttää tavallista kattavampaa valvontaa; sekä
  - 4) elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien elintarvikelain 7 luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden valvomiseksi tapahtuvasta tarkastuksesta.

Kunta perii lisäksi maksun muustakin valvonnasta sekä siihen liittyvistä tarkastuksista ja tutkimuksista sellaisena, kuin Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 882/2004 artikloissa 27 ja 28 säädetään.

- B) Terveydensuojelulain (763/1994) säädettyihin kunnan viranomaisen suoritteista, jotka koskevat
- 5) terveydensuojelulain 13 § mukaisista toiminnoista tehtävien ilmoitusten käsittelyä sekä ;
  - 6) terveydensuojelulain 18 § mukaisen laitoksen hyväksymistä;
  - 7) kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvää tarkastusta, näytteenottoa ja näytteen tutkimista;
  - 8) 6 §:n nojalla myönnettyjä todistuksia (laivatarkastukset);
  - 9) 6 §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaa silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen;
  - 10) 13 §:n nojalla tehtyjen ilmoitusten perusteella annettujen määräysten valvontaa;
  - 11) 18 §:n nojalla tehdyn hakemuksen perusteella annettujen määräysten valvontaa sekä 20 §:ssä edellytettyyn talousveden laadun valvontaa ja tarkkailua;
  - 12) 29 §:ssä edellytettyyn uimaveden säännöllistä valvontaa.
  - 13) asunnossa tai muussa oleskelutilassa suoritettua mittausta, näytteenottoa, tutkimusta ja selvitystä, joka liittyy 26 §:n mukaisten terveyshaittojen selvittämiseen (arvonlisäverollinen);
  - 14) kaivon omistajalta talousvesitutkimuksista silloin, kun kysymys ei ole 16 §:n 4 momentissa tarkoitettua talousvettä toimittavasta laitoksesta (arvonlisäverollinen).

- C) Tupakkalain (693/1976) säädettyihin kunnan viranomaisten suoritteisiin, jotka koskevat
- 15) 10b §:ssä tarkoitetun myyntiluvan myöntämistä
  - 16) 10b §:ssä tarkoitetun myyntiluvan vuotuista valvontamaksua
  - 17) 14a §:ssä tarkoitetun kunnan valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia;
  - 18) 14a §:ssä tarkoitettuun kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvontaan silloin, kun määräysten antaminen perustuu tämän lain säännösten noudattamatta jättämiseen.
- D) Kuluttajaturvallisuuslaissa (970/2011) säädettyihin suoritteisiin, jotka koskevat
- 19) 22 §:ssä tarkoitetun valvontasuunnitelman mukaisia tarkastuksia;
  - 20) annetun päätöksen noudattamista koskevia tarkastuksia;
  - 21) 6 §:ssä tarkoitetun palvelun tarjoamisen aloittamista, toiminnan olennaista muuttamista ja palvelun tarjoajan vaihtumista koskevan ilmoituksen vastaanottamista ja siitä ilmoittamista toiminnanharjoittajalle (jäljempänä ilmoituksen käsittely).
- E) Lääkelaisissa (395/1987) säädettyihin kunnan viranomaisten suoritteisiin, joka koskevat
- 22) 54a §:ssä tarkoitetun myyntiluvan myöntämistä;
  - 23) 54a §:ssä tarkoitetun myyntiluvan vuotuista valvontamaksua.

2.7 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikelaki ja terveydensuojelulaki edellyttävät, että valvontasuunnitelmassa esitetään hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu. Turun ympäristöterveydenhuolto käyttää 1.9.2008 alkaen tehdyn sopimuksen perusteella Eurofins Scientific Oy:tä, jolla on toimipiste Raisiossa. Sopimus oli alun perin voimassa 2011 loppuun ja jatkuu sen jälkeen 12 kk kerrallaan, ellei jompikumpi osapuoli irtisano sopimusta vähintään 6 kk ennen sopimuskauden päättymistä. Evira on hyväksynyt laboratorion tutkimaan viranomaisnäytteitä. Eurofins käyttää alihankintana vesinäytteiden tutkimiseen Lounais-Suomen vesi- ja ympäristötutkimus Oy:tä, joka on myös Eviran hyväksymä.

Eurofinsin kanssa tehdyssä sopimuksessa on huomioitu valvonnan tarpeet analyysivalikoiman, akkreditoinnin, erityistilanteiden palvelun (esim. epidemiat), tutkimusten, näytteiden toimittamisen sujuvuuden ja taloudellisuuden suhteen. Säteilyturvakeskuksen ja Turun kaupungin välillä tehdyn sopimuksen nojalla aikaisemmin Turun kaupungin omassa laboratoriossa ollut säteilymittari on sijoitettu Lounais-Suomen vesi- ja ympäristö tutkimus Oy:n tiloihin.

Terveydensuojeluun liittyviä asumisterveydstutkimuksia suoritetaan Turun yliopiston Aerobiologian yksikössä, joka on Eviran hyväksymä.

Kaikki Eviran rekisteröimät laboratoriot ovat akkreditoituja tai arvioituja.

3. Valvonnan toimialat

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu terveydenhuoltolain 21 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Keskeisin valvottava lainsäädäntö on listattu tämän suunnitelman liitteeseen 1.

Tähän suunnitelmaan on koottu valvontayksikön alueella erityisesti suunnitelmakaudella painottuva valvonta, painopisteet ja projektit.

Terveysvalvonnalla on käytössä laatu järjestelmä, jonka päivitys jatkuu 2014.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden tarkastustiheys tässä suunnitelmassa pohjautuu vielä toimintatyyppikohtaiseen riskinarviointiin, josta on ohjeet toimialakohtaisissa valtakunnallisissa valvontaohjelmissa. Samaa mallia on käytetty myös tämän suunnitelman mukaisen valvonnan resurssien arvioinnissa (liite 2). Riskinarviointi ja toimintatyyppiryhmittely ovat jokaisella valvonnan toimialalla erilaisia.

Aluehallintovirasto auditoi 2012 Turun elintarvike-, terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan. Yhtenä auditoinnin kehitysehdotuksista oli riskinarvioinnin muuttaminen kohdekohtaiseksi. Mahdollisuuksia kohdekohtaiseen riskinarviointiin siirtymiseen selvitetään 2014 aikana. Kohdekohtaiseen riskinarviointiin toivotaan lisäksi Eviralta ja Valviralta valtakunnallisesti yhtenäistä mallia, joka toimisi Digia-Tarkastaja ohjelmassa.

Esimerkki: Ravintola X:n toimintatyyppi on ravintolatoiminta ja kohde on Ravintola X.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Ympäristöterveydenhuoltoon liittyvän valvonnan toimeenpanossa tarkastustoiminta on oleellinen osa selvitettäessä valvottavan kohteen tai toiminnan vaatimustenmukaisuutta. Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Valvonta-asetuksen mukaan tarkastukset voivat sisältää näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden tai tarjottavien palvelujen mahdollisten terveyshaittojen selvittämiseksi sekä turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi. Pelkkää näytteenottokäyntiä ei pidetä tarkastuksena.

Valvontasuunnitelmaan on kirjattu tarkastukset valvontakohteiden toimintatyyppien mukaan. Valvontasuunnitelmaan kirjatut tarkastukset ovat valvontayksikön säännöllistä tarkastustoimintaa.

Tarkastuksen sisältö määräytyy sen mukaan, millaiseen kohteeseen ja minkä lain perusteella se tehdään. Joihinkin kohteisiin saattaa olla tarkoituksenmukaista tehdä tarkastus samanaikaisesti useamman lain perusteella. Tarkastuksen lakiperusteet käyvät ilmi valvontasuunnitelmasta (ennalta suunnitellun valvonnan osalta) ja tarkastuksen jälkeen laadittavassa tarkastuspöytäkirjassa.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuspöytäkirja tai muistio ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Tarkastuspöytäkirjaan merkitään valvonnan tarkoitus, sovellettu lainsäädäntö, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimet ja niiden määräajat. Tarkastuspöytäkirja toimitetaan tiedoksi asianosaisille. Paikanpäällä tehtävä tarkastuspöytäkirja laaditaan jäljentävälle lomakkeelle, joista toinen jää viranomaiselle ja alkuperäinen toimijan ja tarkastajan allekirjoittamana tarkastuskohteeseen. Tarkastuspöytäkirja voidaan toimittaa tiedoksi myös muille viranomaisille. Pöytäkirja voidaan laatia myös toimistossa, jolloin se toimitetaan sähköisenä tai postitse toimijalle. Mikäli toimijalle on annettu kehotuksia ja on epäiltävissä, että toimija ei halua näitä noudattaa, pyritään aina saamaan tarkastuspöytäkirjaan toimijan tai hänen edustajansa allekirjoitus. Jos tarkastuspöytäkirja on tehty itsejäljentävälle lomakkeelle, kirjataan vastavat tiedot tarkastuksesta myös Digia-Tarkastajaan.

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan suunnittelussa huomioidaan tarkastuksen kohde, tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Yhteen tarkastukseen on valvontasuunnitelmassa varattu aikaa vähintään kaksi tuntia, mutta vaativimmat kohteet vaativat jopa yhden tai useamman henkilötyöpäivän. Tarkastukseen käytetty aika, joka suunnitelmallisten tarkastusten osalta laskutetaan toimijalta, muodostuu asiakirjojen pohjalta valmistau-

tumisesta sekä tarkastukseen ja raportointiin käytetystä ajasta. Voimavarojen suunnittelussa tulisi ottaa huomioon myös matka-aika. Turussa matkat ovat kuitenkin lyhyitä. Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa annetaan tarkempia ohjeita eri lakien perusteella tehtävien tarkastusten sisällöstä ja tarkastukseen käytettävästä ajasta.

Eri tyyppisten tarkastuksen sisällöstä on tarkemmin kappaleissa 3.2 – 3.6. Tarkastusten sisällöt on kuvattu myös valvonnan laatujärjestelmässä.

3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät toimintatyyppikohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Turun valvontasuunnitelmassa tarkastustiheyden määrittely noudattaa valtakunnallisten suunnitelmien ohjeita.

Valvontakohdetyyppien tavoitteelliset tarkastustiheydet on esitetty liitteessä 2. taulukoissa. Tarkastuksia, tarkastustiheyksiä ja tarkastusaikoja on selvitetty tämän suunnitelman toimialakohtaisissa osioissa (Otsikot 3.2 – 3.7)

Ympäristöterveydenhuollolle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävä ensimmäinen tarkastus on tämän suunnitelman mukainen tarkastus ja siitä peritään maksu.

Liitteessä 2 on esitetty valvontakohteiden lukumäärät kohderyhmittäin ja toimialoittain, suunniteltu tarkastusten lukumäärä ja niihin käytettävä aika.

3.2 Elintarvikevalvonta

Elintarvikevalvontaan on laskettu olevan käytettävissä 1785 htpv (taulukko 2.2b), josta suunnitelmalliseen valvontaan 1426 htpv (liite 2 kohta 1). Valvontakohteiden laajuuteen ja lukumäärään perustuvan arvion mukaan Turun elintarvikevalvonnan henkilöresursseissa on edelleen n. 2-5 htv:n vaje.

Elintarvikevalvonnan tulee olla yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäistä terveysvaaroja ja suojata kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Elintarvikevalvontakohteita ovat esim. hyväksyntää edellyttävät ja ilmoituksenvaraiset elintarvikehuoneistot, alkutuotantopaikat ja kontaktimateriaalialan (elintarvikkeen kanssa kosketuksiin tuleva materiaali) toimijat. Valvontaviranomaisella tulee olla kohteista ajan tasalla olevat tiedot. Turussa tiedot on koottu alkutuotantopaikkoja lukuun ottamatta valvonnan Digia-Tarkastaja tiedonhallintaohjelmaan. Alkutuotantopaikoista on rekisteritiedot erillisessä arkistossa. Alkutuotantopaikat, joilla on elintarvikehuoneistotoimintaa, ovat kohteina Digia-Tarkastajassa.

Elintarvikelakia on 1.9.2011 alkaen uudistettu siten, että useimpien elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksynnästä on luovuttu ja siirrytty ilmoitusmenettelyyn. Ilmoitus tulee tehdä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksyntää edellyttävät vain eläinperäisiä elintarvikkeita käsittelevät laitokset ja tietyt laajalaiset toiminnat. Ensimmäinen tarkastus ilmoitettuun elintarvikehuoneistoon tehdään Eviran ohjeen mukaan pääsääntöisesti 1, 3 tai 6 kuukauden kuluessa toiminnan aloittamisesta, ottaen huomioon harjoitetavan toiminnan luonne ja laajuus. Tarkastus voidaan tehdä jo ennen toiminnan aloittamista, jos ilmoituksen johdosta on syytä epäillä, että elintarviketurvallisuus tai kuluttajansuoja saattaa vaarantua, ellei riskien hallintakeinoista varmistuta ennen aloittamista. Valvonnan painopiste on jälkivalvonnassa, mikä tarkoittaa käytännössä kentällä tapahtuvan valvonnan ja mahdollisten hallinnollisten pakkotoimenpiteiden lisääntymistä.

Oiva-järjestelmä:

OIVA-järjestelmän mukainen valvonta aloitettiin 1.5.2013 ravitsemisliikkeissä ja elintarvikemyymälöissä. OIVA-tarkastus tehdään Eviran mallin mukaisesti ja tarkastustulokset julkistetaan Eviran internet-sivulla

www.oivahymy.fi ja 1.1.2014 alkaen myös valvontakohteessa. OIVA-järjestelmään kuuluvat 2013-2014 elintarvikkeiden vähittäismyynti- ja tarjoilupaikat ja uusia tulee OIVAn piiriin 2015 alusta. Mahdollisuuksien mukaan koko elintarvikevalvontahenkilöstö osallistuu Eviran järjestämään OIVA-koulutukseen.

Elintarvikevalvonnan tarkastuksilla tarkastetaan mm. elintarvikehuoneiston soveltuvuus toimintaan, omavalvontasuunnitelman sisältö ja toteutuminen, asiakirjat, laitteet, tuotteet sekä toiminta. Suunnitelmallisen, OIVA-järjestelmään kuuluvan elintarvikevalvonnan tarkastusohjeet ovat viranomaisille tarkoitettuna Eviranetissä <https://eviranet.evira.fi>, josta löytyy myös tulkintaohjeita tarkastajien esittämiin kysymyksiin. Ohjeisiin sisältyy arviointikriteeristö, jonka perusteella kohde saa arvosanan A-D. Kutakin kirjainta vastaa hymynaama – mitä parempi arvosana, sitä leveämpi hymy. Arvosanat C ja D edellyttävät aina uusintatarkastusta viimeistään kahden viikon kuluttua puutteiden korjaamiseen annetusta määräajasta. D edellyttää määräyksen antamista eli ns. pakkotoimea. 3.10.2013 tehdyn yhteenvedon perusteella Turussa jakauma oli seuraava: A 16 %, B 57 %, C 26 % ja D 1 %. Tämä vastasi valtakunnallista tasoa.

Muita tarkastus- ja toimintaohjeita on laatu-järjestelmässä osoitteessa O:\Ympäristöterveydenhuolto \ Terveysvalvonta \ Yleistä \ LAATUJÄRJESTELMÄ ELVA. Vanhoja kiinteistöjä on paljon ja niissä on usein ongelmia ilmanvaihdossa sekä rakenteissa, minkä vuoksi tarvittaessa toimitaan yhdessä rakennusvalvonnan kanssa. Tarkastukset tehdään, kun kohteessa on toimintaa ja ainakin osa tarkastuksista ennalta ilmoittamatta. Tarkastus katsotaan tehdyksi ennalta ilmoittamatta myös silloin, kun toimija ei ehdi korjata tarkastettavaa asiaa ilmoittamisen ja tarkastuksen välisenä aikana. Tarkastuksista joudutaan sopimaan ennakolta, kun on välttämätöntä varmistaa vastuuhenkilön paikalla olo. Tietyt tarkastukset voidaan tehdä toimistossa asiakirjatarkastuksena (esim. omavalvontasuunnitelman tai pakkausmerkintöjen tarkastus). Kun elintarvikehuoneisto on perustettu toimijan kotiin, tehdään tarkastus asiakirjatarkastuksena, ellei ole kyseessä terveysvaaraepäily.

Toimijalle laaditaan aina tarkastuspöytäkirja, johon kirjataan tarkastetut asiat ja puutteet korjausaikatauluineen. OIVA-järjestelmässä tarkastuspöytäkirja muodostetaan Digiassa, mutta lähetetään toimijalle suoraan keskitetyn järjestelmän kautta. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa ja Digiaan kirjataan, kun toimija on toteuttanut korjaukset. Puutteiden korjaaminen todetaan tarkastamalla kohde uudelleen määräajan jälkeen. Tarkastuspöytäkirja annetaan aina toimijalle. Mikäli toimija ei korjaa puutteita sovituksessa aikataulussa, ryhdytään pakkokeinoihin, joista lain edellyttämässä tapauksissa on lautakunnan tai laajuudesta riippuen keskusviranomaisen päätettävä.

Valvonnan laatu-järjestelmän päivitystä jatketaan myös elintarvikevalvonnan osalta. Valvonta-asetuksen mukaan viranomaisen on harjoitettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti. Eviran laatimien malliasiakirjojen käyttöä tehostetaan ja ne liitetään osaksi laatu-järjestelmää.

Hallinnolliset pakkokeinot elintarvikevalvonnassa

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Evira on laatinut viranomaisille vuonna 2008 oppaan nro 100011/1 hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä ja päätös-malliohjeen nro 10110/1 elintarvikelain (23/2006) mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämisen- ja keskeyttämisen uhka, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen.

Elintarvikelain 32 §:n mukaan hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa voidaan kunnassa siirtää kunnan viranhaltijalle lievempien pakkokeinojen osalta. Tällaisia ovat:

- elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen;
- kielto;
- elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- haltuunotto; ja
- elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös.

Sen sijaan esimerkiksi päätöksen uhkasakon asettamisesta kunnan viranhaltijan antaman määräyksen tehosteeksi tekee lautakunta. Vaikka toimivaltaa hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön ei olisi siirretty elintarvikevalvontatehtäviä suorittavalle kunnan viranhaltijalle, kuten terveystarkastajalle tai kaupungineläinlääkärille, viranhaltija on kiireellisissä tapauksissa oikeutettu antamaan määräyksiä epäkohdan poistamiseksi, asettamaan kieltoja sekä tekemään haltuunottoa koskevan päätöksen. Tällainen viranhaltijapäätös on viipymättä saatettava delegoitua toimivaltaa käyttävän viranhaltijan käsiteltäväksi.

Turussa elintarvikevalvontaviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Joitakin hallinnollisia pakkokeinoja voi käyttää ainoastaan Evira (esimerkiksi markkinointikielto). Eviralla on mahdollisuus myös nk. laaja-alaisten pakkokeinojen käyttöön, eli virasto päättää tiettyjen hallinnollisten pakkokeinojen käyttämisestä silloin, kun päätös koskee yhtä kuntaa laajempaa aluetta. Elintarvikelain 64 §:n mukaan Evira voi päättää pakkokeinojen käyttämisestä yhdenkin kunnan alueella, jos se perustellusta syystä arvioi, että kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen toimet ovat riittämättömiä terveysvaaran estämiseksi. Tätä nk. otto-oikeutta Evira voi käyttää vain poikkeuksellisissa, tarkoin säännellyissä tilanteissa.

Elintarvikelaissa ei ole hallintomenettelyä koskevia säännöksiä, vaan sovellettaviksi tulevat hallintolain (434/2003) säännökset (kuuleminen, josta on malliasiakirja nro 10117/1, päätöksen perusteleva jne.) Mikäli viranomainen katsoo, että pakkokeinopäätös on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta pantava heti täytäntöön, tämä täytyy päätöksessä nimenomaisesti todeta. Elintarvikealan toimija vastaa niistä kustannuksista, joita toimijalle aiheutuu viranomaisen pakkokeinopäätöksistä. Rangaistusseuraamuksista säädetään sekä elintarvikelaissa (10 luku) että rikoslaissa (39/1889, muutos 400/2002). Elintarvikelaissa säädetään elintarvikerikkomuksesta, josta voidaan tuomita sakkorangaistukseen. Rikoslaisissa säädetään terveysrikoksesta, josta voidaan tuomita sakko- tai vankeusrangaistukseen. Elintarvikevalvontaviranomaisilla on elintarvikelain 79 §:n nojalla velvollisuus tehdä tutkintapyyntö esitutkintaviranomaisille kaikista elintarvikelainsäädännön rikkomuksista lukuun ottamatta tilanteita, joissa teko tai laiminlyönti on vähäinen. Vähäisistäkin laiminlyönneistä on tehtävä ilmoitus, jos kyse on niskoittelusta viranomaisen kieltoja ja määräyksiä vastaan.

Ensisääpumisvalvonta

Evira on vastannut 1.5.2008 alkaen valtakunnallisesti ensisääpumisvalvonnasta (EU:n sisämarkkinatuonnista). Turun kaupunki on tehnyt sopimuksen Eviran kanssa ensisääpumisvalvonnan järjestämisestä Turun kaupungin alueella. Valvonnasta vastaa laitosvalvontaa hoitava kaupungineläinlääkäri. Evira laatii vuosittain ensisääpumisvalvontasuunnitelman, jota Turun kaupunki noudattaa. Valvonnassa kiinnitetään erityistä huomiota komission asetuksen (EY 1688\2005) mukaisten salmonella erityistakuiden täyttymiseen (sian-, naudan- ja siipikarjanliha sekä kananmunat) sekä muihin ns. riskielintarvikkeisiin (kypsentämätön liha, raakalihavalmisteet, lihavalmisteet, elävät simpukat ja äyriäiset). Lisäksi valvontaa kohdennetaan ottaen huomioon vastaanotettujen tuotteiden määrä ja laatu. Eviran laatima suunnitelma arvioidaan terveysvalvonnassa ja siihen on mahdollista esittää muutoksia. Tarkastusten määrää voi muuttaa riskien arviointiin perustuen ottaen huomioon vastaanotettavien elintarvikkeiden määrä ja laatu sekä toimijan omavalvonnan toimivuus. Tarkastuskohteita on n. 30 ja niihin on suunniteltu kohteen koosta riippuen 1-2 tarkastusta/kohde vuoden 2014 aikana. Nämä tarkastukset eivät sisälly liitteen 2 tarkastussuunnitelmaan.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Elintarvikevalvonnan elintarvikenäytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 3.

Suunnitelmassa esitetty näytteenotto on viranomaisvalvontaa. Se koostuu lainsäädännössä määritellyistä näytteenotosta sekä riskinarviointiin perustuvasta näytteenotosta eri valvontakohteissa ja siihen sisältyvät myös omat valvontaprojektit. Valvontasuunnitelmassa mainittujen näytteiden ottaminen ja tutkiminen on toimijalle maksullista. Näytteenottoa kohdistetaan erityisesti kohteisiin, joissa on elintarvikehygienisiä riskejä ja/tai omavalvonta on puutteellista.

Turku toteuttaa vuosittain kokemuseräiseen riskinarviointiin pohjautuvia omia elintarviketutkimusprojekteja. Vuodelle 2014 on suunniteltu seuraavat projektit:

1. helmi-huhtikuu:

näyte: lämminsavukala, irtomyynnissä olevat ja kaupassa pakatut

näytteenottoaika: myymälät

tutkimukset: aerobiset mikro-organismit, enterobakteerit, Staphylococcus aureus

2. syys-lokakuu

näyte: luonnontuotteet, esim. sienet, viisi näytettä (sopimus STUKin kanssa)

näytteenottoaika: tori ja ulkomyyntipaikat

tutkimukset: Cs-137

3. loka-marraskuu

näyte: raaka jauheliha, itse valmistettu (ei koske sertifikaattijauhelihaa)

näytteenottoaika: myymälä ja laitos

tutkimukset: aerobiset mikro-organismit, E.coli,

Lisäksi toteutamme mahdollisuuksien mukaan pintapuhtausnäyteprojektin sovitusta kohteista, jossa otetaan luminometrillä puhtaalta pinnalta 3-5 näytettä/paikka (ei käytössä olevalta työpinnalta)

Eviran hankkeet ja projektit:

Valtakunnallisen suunnitelman mukaan vuonna 2014 Eviran painopisteet ovat valvojen perehdyttäminen terveysväitteiden valvontaan, kontaktimateriaalien valvonta sekä kasvien käsittelyhygienian elintarvikehuoneistoissa ennen vähittäismyyntiä. Mahdollisiin Eviran järjestämiin terveysväitteitä ja kasvien käsittelyhygienian sisältäviin valvontaprojekteihin varaudutaan osallistumaan. Vuosittaiseen kasvien viarasainevalvontaan osallistutaan myös.

3.3 Terveysturvallisuus

Terveysturvallisuuteen on varattu työaikaa 1089 htpv (taulukko 2.2b) ja siitä suunnitelmalliseen valvontaan 202 htpv. Terveysturvallisuuden mukainen valvonta on suurelta osin suunnitelmallista, kuten asuntojen sisäilmaongelmat ja muut valitusten yhteydessä ilmenevät epäilyt terveysvaaroista. Terveysturvallisuuslain mukaiset suunnitelmalliset valvonnan kohteet ovat useimmiten luvan- tai ilmoituksenvaraisia ja viranomaisen tekee hakemusta tai ilmoitusta koskevan päätöksen ennen kuin kohde tulee valvonnan piiriin. Päätöstä edeltää aina tarkastus. Valvontatarkastuksen tavoitteena on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen.

Kohteet jaetaan kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella määrittyy valvontakohteen yleinen tarkastustiheys. Tarkastusten perusteella kohteen riskit voidaan arvioida yksilöllisesti ja tarkastustiheyttä voidaan muuttaa sen mukaan tarvittaessa. Riskinarvioinnin kannalta merkittäviä tekijöitä ovat mm. altistuvien ihmisten määrä, altistavan tekijän vaarallisuus ja altistuksen kesto. Lisäksi riskiin vaikuttavat toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja asenne sekä huoneiston olosuhteet.

Tarkastukseen varatun ajan tulee valtakunnallisen ohjeen mukaan olla vähintään kaksi tuntia, johon ei sisälly matka-aika. Tämän valvontasuunnitelman mukainen riskinarviointi ja tarkastustiheys perustuu valtakunnallisen valvontaohjelman malliin.

2013 oli tavoitteena saada kaikki terveydensuojelulain tarkoittamat valvontakohteet Digia-Tarkastajassa YHTI-järjestelmään. 2014 myös näihin kohteisiin tehdyt tarkastukset kirjataan YHTI-järjestelmään. Laatu-järjestelmää kehitetään edelleen. Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto Valvira on laatinut terveydensuojelun valvontaohjeiston, jonka mukaan määräytyy tarkastusten sisältö. Valvontaohjeiston sisältämät tarkastusohjeet on otettu terveystieteiden käyttöön ja ne ovat O-asetuksessa O:\ Ympäristöterveydenhuolto \ Terveystieteiden valvonta \ Yleistä \ LAATUJÄRJESTELMÄ TESU.

Valtakunnallisen suunnitelman painopisteinä ovat vesilaitosten erityistilannesuunnitelmien laatiminen, päivittäminen ja kriisiviestintä sekä terveydensuojelulain mukaisista kohteista lasten ja nuorten käyttämät, kuten päiväkodit, koulut, oppilaitokset jne.) sekä majoitus- ja kokoontumishuoneistot. Turun vesiliikelaitoksen kanssa jatketaan erityistilanteiden ja niihin liittyvän viestinnän harjoittelua.

Päiväkotien ja oppilaitosten (AI ja YO) 3-v tarkastukset aloitettiin 2013 ja niitä jatketaan 2014. Kunnallisten päiväkotien ja ammatti-instituutin osalta tarkastukset saatiin päätökseen. Päiväkodeista tarkastetaan 2014 yksityiset päiväkodit ja YO-tarkastuksia jatketaan. Koulujen 3-v tarkastukset aloitetaan 2014. Tarkastukset tehdään Valviran tarkastusohjeiden mukaisesti.

Suunnitelmalliseen valvontaan on suunnitelmassa varattu vain n. yksi htv (liite 2), koska kohteiden tarkastustiheys on pääsääntöisesti harvempi kuin elintarvikevalvonnan kohteissa. Käytännössä tarkastuksia ei uusien kohteiden hyväksymistarkastusten ja toimijan vaihdosten johdosta tehtävien tarkastusten lisäksi juurikaan ehditä tekemään muille kuin painopistealueille.

Valitusten perusteella toteutettavia asuntojen tai muiden kohteiden tarkastuksia ei voida etukäteen suunnitella. Niihin liittyy tyypillisesti uusintakäyntejä ja ne myös puuttuvat suunnitelmallisesta valvonnasta.

Turussa terveydensuojeluviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Terveydensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittelevät varsin tarkasti talous- ja uimavesistä otettavat näytemäärät sekä näytteistä tehtävät analyysit. Terveydensuojelulain mukainen näytteenottosuunnitelma on esitetty liitteessä 4.

Talovesivalvontaan kuuluu Turun vesiliikelaitoksen jakama verkostovesi, pienempien vesilaitosten vesi, sekä elintarvikevalmistuksessa tai yleisessä käytössä olevien kaivojen/säiliöiden vesi. Myös alkutuotannossa käytettävää pesu- ja kasteluvettä valvotaan. Muissa kuin vesilaitoksissa keskitytään omavalvonnan toimivuuden valvontaan.

Uimavesivalvontaan kuuluu yleisessä käytössä olevien uima-altaiden vesi sekä yleisten uimarantojen vesi.

Uimahalleissa jatketaan pintahygienianäytteiden ottamista käyttäen ATP-mittaria.

Näytteet tutkitaan sopimuksen mukaisesti Eurofinsissä, joka käyttää vesitutkimusten osalta alihankintalaboratoriona Lounais-Suomen vesi ja ympäristötutkimus Oy:tä.

3.4 Tupakkalain valvonta

Tupakkavalvontaan on varattu yhteensä 151 htpv (0,7 htv), josta painopistealueiden suunnitelmalliseen valvontaan n. 0,4 htv. Kaikkien kohteiden suunnitelmalliseen valvontaan pitäisi varata 1,7 htv.

Tupakkavalvonta on tyypillisesti muun valvonnan yhteydessä tehtävää valvontaa. Esimerkiksi elintarvikemyymälöissä valvotaan tupakan myynnin ja ravintoloissa lisäksi tupakoinnin laillisuutta. Tupakkavalvontaa voidaan suorittaa myös projektien muodossa.

Säännölliseen valvontaan kuuluvat:

tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta;
 tupakkatuotteiden myyntipaikkojen ja myynnin valvonta;
 tupakointivälineiden myynnin valvonta;
 automaattisten myyntilaitteiden sijoittamisen valvonta;
 tupakan, tupakkatuotteiden, tupakkajäljitelmiä ja tupakointivälineiden mainonnan ja muun myynninedistämistoiminnan valvonta;
 tupakkatuotteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpitokiellon valvonta

Painopistealueena tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikkojen valvonnassa ovat suunnitelmakaudella 2012-2014 pääasiassa alle 18-vuotiaille oppilaille tarkoitettujen oppilaitosten, harrastus- ja kerhotilojen ja muiden alle 18-vuotiaiden suosimien paikkojen läheisyydessä sijaitsevat tupakanmyyntipaikat.

Tupakkatuotteiden ja niiden tavaramerkkien esilläpito vähittäismyyntipaikoissa kiellettiin 1.1.2012 voimaan tulevassa tupakkalain 8 a §:ssä. Lainmuutoksen johdosta painopisteenä ovat myös tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden sekä tupakkajäljitelmiä myymälämainonta ja esillepano erityisesti huoltoasemilla ja suurten päivittäistavaraketjujen vähittäismyyntipisteissä.

1.10.2010 voimaantulleeseen tupakkalain muutoksessa oppilaitosten tupakointikieltoja on selkeytetty. Vuoden 2014 aikana tarkastetaan perus- ja lukio-opetusta antavat oppilaitokset ja niiden ulkoalueet, sekä yksityiset oppilaitokset. Vuoden 2014 aikana suoritetaan yksityisten päiväkotien 3-vuotistarkastuksia, joiden yhteydessä tarkastetaan myös piha-alueet ja tupakanpolton kieltävät kyltit.

Ravintolatupakoinnin valvonnassa keskitytään tupakkakoppien valvontaan, kaikki tupakkakopit tarkastetaan 2014 aikana.

Majoitushuoneistojen valvonnan yhteydessä tarkastetaan tupakkalain toteutuminen hotelleissa ja matkustajakodeissa.

Mikäli valtakunnallisia tai alueellisia valvontaprojekteja järjestetään, niihin osallistutaan.

Kaikissa tarkastuksissa käytetään ohjeina valtakunnallisen valvontaohjelman tarkastusohjeita ja liitteinä olevia tarkastuslomakkeita. Tarkastusohjeet löytyvät O-asemalta osoitteessa O:\Ympäristöterveydenhuolto \ Terveysvalvonta \ Yleistä \ LAATUJÄRJESTELMÄ TESU.

Tarkastustiheyden määrää kohteiden riskiarviointi, koska kaikille kohteille ei ole mahdollista suorittaa riskiarviointia, tarkastustiheydessä käytetään valtakunnallisen valvontaohjelman esittämiä tiheyksiä. kohteiden riskinarviointi suoritetaan sitä mukaa kun kohteet tarkastetaan.

Tupakkatuotteiden näytteidenotosta sovitaan erikseen Valviran kanssa.

Turussa tupakkavalvontaviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

3.5. Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Nikotiinivalmisteet, joita käytetään tupakasta vieroittamiseen, ovat lääkelain alaisia ja niiden myynti on luvanvaraista. Luvan myöntää ja myyntiä valvoo ympäristöterveydenhuolto. Valvonta tapahtuu pääasiassa muun valvonnan yhteydessä.

Turussa lääkelain mukainen nikotiinivalmisteita valvova viranomainen on ympäristötoimialan johtosääntönsä mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

3.6 Kuluttajaturvallisuusvalvonta

Kuluttajaturvallisuusvalvontaan on varattu resursseja 90 htpv (0,4 htv) ja suunniteltu vuonna 2014 käytettäväksi yhteensä 169 htpv (0,77 htv), joka sisältää liitteen 2 mukaiset tarkastukset ja henkilöstön kouluttautumista, toimistotöitä, asiakaspalautteiden käsittelyä, opastusta, tiedotusta ja pikaista tarkastusta/markkinoilta poisvetoa vaativia tehtäviä. Kuluttajaviraston asukaspohjaan perustuvien laskelmien mukaan Turussa tulisi olla tuoteturvallisuusvalvontaan varattuna 1,5 htv. Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollossa tuoteturvallisuuden kenttävalvonnasta vastaa muun työn ohella pääosin yksi terveystarkastaja ja yksi varahenkilö. KuTuL mukainen päätösvalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Tarkastusten määrittely

Tarkastukset voivat olla ennalta sovittuja, jälkivalvontaan liittyviä tai ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia. Pääsääntöisesti pyritään suorittamaan ennalta sovittuja tarkastuksia, jolloin toiminnanharjoittajalla on mahdollisuus osallistua tarkastukseen. Jälkitarkastukset liittyvät suurimmalta osin edellisvuosina, projektien yhteydessä havaittuihin puutteisiin ja annettuihin korjauskehotuksiin. Ennalta ilmoittamattomat tarkastukset ovat pääosin asiakkaiden antamia palautteita tavaroiden/palvelujen turvallisuuspuutteista. Kuluttajaviraston laatimia tarkastusohjeita ja -listoja käytetään tarkastuksissa mahdollisuuksien mukaan. Tarkastuksista laaditaan hallintolain mukainen pöytäkirja, joka toimitetaan tiedoksi tarkastuksen kohteelle.

Valvontakohteiden tarkastustiheys

Tarkastukset ovat pääosin painopistealueiden kohteita sekä Tukesin ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valvontaprojekteihin liittyviä tarkastuksia. Painopistealueiden valvontakohteet on lueteltu liitteessä 1, jossa on mainittu myös vuosittainen valvontakäyntien tarve, käytettävä tarkastusaika sekä kohteiden lukumäärä Turussa. Valvontakohteet ovat kuluttajapalveluiden tuottajia. Tukes vastaa keskitetysti tavaroiden markkinavalvonnasta. Tarkastusmäärien arvioinnissa pohjana pyritään pitämään Tukesin antamaa tarkastustiheyksien ohjeistusta.

Suunnitelma tarkastuksista ja työajan käytöstä

Valtakunnallinen valvontaprojekti vuodelle 2014 on lähiliikuntapaikkojen turvallisuus. Lounais-Suomen aluehallintovirasto organisoi yhden projektin vuodelle 2014, joka on sisäkiipeilypaikkojen turvallisuus. Omina projekteina tullaan toteuttamaan skeittipaikkojen turvallisuuden valvonta sekä matkailuun suuntautuvien ohjelmapalveluyritysten kartoitus ja riskinarviointi. Näiden lisäksi tullaan tekemään kohteiden tietojen ajanmukaistamista ja päivitystä sekä viemistä YHTI-rekisteriin. Muiden painopistealueiden kohteiden tarkastukset tehdään vuosittaisen valvontakäyntisuositusten mukaisesti. Suunnitelma vuodelle 2014 on esitetty liitteessä 2.

Suunnitelmassa varaudutaan myös Kuluttajaturvallisuuslain myötä tuleviin ilmoituksiin palveluista. Yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa pyritään yhä lisäämään ja tekemään ns. yhteistarkastuksia. Myös ns. yhdistettyjä tarkastuksia (KuTulain ja terveydensuojelulain) kohteisiin pyritään lisäämään.

Kuluttajaturvallisuusvalvonta erityistilanteissa

Tuoteturvallisuuslainsäädännön soveltamisalueelle kuuluva erityistilanne voi olla vakava kuluttajapalvelun suorittamiseen liittyvä onnettomuus, muu onnettomuus, jonka yhteydessä epäillään tuoteturvallisuuteen liittyvien vastuiden laiminlyöntiä tai kulutustavaraan liittyvä äkillinen vaaratilanne.

Turun alueen suurimman riskin aiheuttavat kohteet ovat painopistealueiden kohteita; suuret yleisötilaisuudet, uimahallit, kuntosalit, ratsastustallit, laskettelu/mäkiautokeskus ja karting-rata sekä erilaiset ohjelmopalvelu-ryitykset

Toiminta erityistilanteissa

1. kun saadaan tieto erityistilanteesta, ryhdytään välittömästi toimenpiteisiin: informoidaan esimiestä, Tukesia ja aluehallintovirastoa
2. otetaan yhteyttä toiminnanharjoittajaan ja varmistetaan, että vaaraa aiheuttanut toiminta on keskeytetty ja pyydetään siitä kirjallinen selvitys toiminnanharjoittajalta. Varmistetaan myös, että toiminnanharjoittaja on tehnyt KuTuL 8 §:n mukaisen ilmoituksen tapahtuneesta onnettomuudesta
3. esimiehen kanssa sovitaan tiedottamisesta ja asiassa etenemisestä
4. tarkastaja tekee mahdollisesti tarkastuskäynnin paikalle tai ottaa tarvittaessa näytteitä tutkimista varten
5. tarpeen mukaan ryhdytään KuTuL 6:n luvun mukaisiin hallinnollisiin pakkotoimiin, joista tiedotetaan välittömästi Tukesia
6. jos kieltotoimenpiteisiin on ryhdytty, jälkivalvonnalla varmistetaan, että vaadittavat toimenpiteet on tehty
7. kaikesta toiminnanharjoittajan kanssa käydyistä keskusteluista (myös puhelinkeskustelut) pidetään muistiota/ pöytäkirjaa
8. tilanteen etenemisestä tiedotetaan esimiestä, Tukesia ja aluehallintovirastoa

Kuluttajaturvallisuuden yhteistyötahot:

Poliisi	071 874 6800
Palolaitos, päivystävä palotarkastaja	02 263 1254
Palotarkastaja Louhi Lassi	050 433 1254
Tukes	010 605 2000/vaihde
AVI (Rostiala Nina), kuluttajaturvallisuus	0295 018 108
AVI (Alanen Erja), terveydensuojelu	0295 018 067
Turun Sanomat	02 269 3311
Yleisradio Turku	02 270 900

Turun kaupungin ympäristöterveydenhuollossa tuoteturvallisuuden kenttävalvonnasta vastaa muun työn ohella pääosin yksi terveystarkastaja ja yksi varahenkilö.

Turussa kuluttajaturvallisuuslain valvontaviranomainen on ympäristötoimialan johtosäännön mukaan 2013 alusta kaupunkisuunnittelu- ja ympäristölautakunta. Toimivalta on delegoitu ympäristöterveydenhuollon johtajalle.

Suunnitelman toteutumisen arviointi

Suunnitelman toteutumisen arviointi suoritetaan vuosittain ja käsitellään lautakunnassa. Arvioinnin tulokset raportoidaan Lounais-Suomen aluehallintovirastolle.

3.7 Eläinlääkintähuolto

Kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain tarkoittama suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä laissa tarkoitettu eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Turun kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin suunnitelma on liitteenä 5.

4. Erityistilanteisiin varautuminen

Mm. elintarvike- ja terveydensuojelulaissa on määräys siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava erityistilanteisiin.

4.1 Toiminta erityistilanteissa

Keskusviranomaiset voivat laatia ohjeita ympäristöterveydenhuollon eri toimialojen erityistilanteita varten. Valvontaviestintä erityistilanteissa tulee tapahtua etukäteen suunniteltuja viestintäkanavia ja -tapoja käyttäen. Viranomaisilla on käytössään valtakunnallinen suojattu viranomaisradioverkko VIRVE. VIRVE-puhelin on tulosaluejohtajalla. Kaupungin kriisiviestintäohje on intranetissa (Netku) kohdan viestintä- alla. Kuntaliitto on vuonna 2009 julkaissut internetissä Varaudu-nimisen oppaan kunnan viestintään kriisi- ja erityistilanteissa, joka löytyy myös Netkun viestintä-ohjeista. Oppaassa on koottu yleisellä tasolla yhteen viestinnän toimintaperiaatteet ja käytännön ohjeet kuntien toimintaan liittyvissä kriiseissä. Viestintää erityistilanteissa on käsitelty STM:n julkaisemassa Ympäristöterveyden erityistilanteiden oppaassa (luku 11). Myös Vesi- ja viemärilaitosyhdistys (VVY) on julkaissut verkkojulkaisun Vesihuoltolaitoksen kriisiviestintäohje ja Kuluttajavirasto julkaisun Erityistilanteet kunnan tuoteturvallisuusvalvonnassa (1/2006). Evira on ohjeistanut viestintää erityistilanteissa terveysvaarakansiossa ja eläinlääkintähuollon oppaissa ja ohjeissa.

Erityistilanteisiin varautumiseen liittyviä ohjeita ja suunnitelmia:

Evira	Eviran ohje 1028/1 Toiminta elintarvikkeisiin liittyvissä terveysvaaratilanteissa. Ohje elintarvikevalvontaviranomaisille. 2012
Tukes	Erityistilanteet kunnan tuoteturvallisuusvalvonnassa. Kuluttajaviraston julkaisusarja 1/2006
Valvira	Talvusveden laadun turvaaminen erityistilanteissa-opas, 2009 Talvusveden laadun turvaaminen muuttuvassa vesitilanteessa 20.3.2013
MMM, Huoltovarmuuskeskus, Suomen ympäristökeskus	Vesihuollon erityistilanteet ja niihin varautuminen 2006
Vesi- ja viemärilaitos-	
yhdistys	Vesihuoltolaitoksen kriisiviestintäohje
STM	Ympäristöterveyden erityistilanteiden opas, 2010

Ympäristöterveydenhuollolla on valmiussuunnitelma, joka on osa sosiaali- ja terveystoimen valmiussuunnitelmaa. Suunnitelmasta vastaa tulosaluejohtaja. Ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelma on luettavissa osoitteessa U:\Ympäristöterveydenhuolto\Yleinen terveysvalvonta\Yleistä\. Soten kriisiviestintäohje 2011 on ladattavissa kohdasta viestintä kaupungin intranetissä "netkussa". Ympäristöterveyden-

huollon suunnitelma päivitetään 2013 ja kriisiviestintäohje uusitaan huomioiden ympäristötoimialalle siirtyminen.

Turun hyvinvointitoimialalle on nimitetty erikseen pandemiatyöryhmä, joka on valmistellut varautumissuunnitelman influenssapandemiaa varten. Lisäksi toimii infektio työryhmä, joka käsittelee mm. epidemioiden torjuntaa. Tulosaluejohtaja osallistuu tarvittaessa molempiin ryhmiin.

Ympäristöterveydenhuolto on huomioitu hyvinvointitoimialan (sote) erityistilannesuunnitelmassa ja yhteystiedot on kerätty ympäristöterveydenhuollon hälytyskaavioon. Ympäristöterveydenhuolto osallistuu soten kriisiviestintä- ja erityistilanneharjoituksiin.

Turun vesiliikelaitos on laatinut kriisiviestintäsuunnitelman, joka on terveystarkkailun käytettävissä. Mahdollisia tilanteita on myös harjoiteltu yhdessä.

Kuluttajaturvallisuuslainsäädännön soveltamisalueelle kuuluvat erityistilanteet on kuvattu kappaleessa 3.6.

4.2 Ruokamyrkytys epidemioiden selvittäminen (selvitystyöryhmä)

Epidemioiden selvittäminen kuuluu kunnan tehtäviin ja niiden selvittämiseen on varauduttava myös budjetissa. Valtioneuvoston asetus elintarvikkeiden ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvittämisestä edellyttää, että elintarvike- ja terveydensuojeluvalvontaviranomainen nimeää epidemioiden selvittämiseksi työryhmän. Työryhmään tulee kuulua tartuntataudeista vastaava lääkäri, terveyskeskuksen tartuntatautiyhdyshenkilö, elintarvikelaissa ja terveydensuojelulaisissa tarkoitettu valvontaa johtava viranhaltija, virkaeläinlääkäri, elintarvikkeiden, talousveden ja uimaveden laatua valvova viranhaltija ja vesihuollosta vastaavan tahon edustaja.

Turussa on nimetty elintarvikkeiden - ja veden välityksellä leviävien epidemioiden selvitystyöryhmä, johon kuuluvat

- tartuntatautilääkäri Jane Marttila P. 040 595 3682, s-posti: jane.marttila@turku.fi
- tartuntatautihoitaja Anna-Maija Puukka, P. 02 266 1143, s-posti: anna-maija.puukka@turku.fi
- va. tulosaluejohtaja Liisa Palmu P. 266 1360, s-posti liisa.palmu@turku.fi
- asianomaisen alueen terveystarkastaja (266 1073 päivystys)
- kaupungineläinlääkäri Sirpa Kemilä P. 040 547 2035

Vesiepidemian ollessa kyseessä mukaan kutsutaan

- vesilaitoksen johtaja Irina Nordman P. 2633 2120, p. 050 561 0793, s-posti: irina.nordman@turku.fi
- käyttöpäällikkö Liisa Piirtola P. 2633 2251, p. 050 310 1699 s-posti: liisa.piirtola@turku.fi

Zoonosin ollessa kyseessä mukaan kutsutaan

- valvontaeläinlääkäri Pia Pouri P. 044 907 3854, s-posti: pia.pouri@turku.fi

Ryhmä kokoontuu tarvittaessa. Kokoonkutsujana voi olla kuka vaan ryhmän jäsenistä ja ryhmää laajennetaan tarvittaessa esim. kaupungin tiedotuksen edustajalla.

Ohjeita epidemioiden selvittämisestä, näytteenotosta, tutkimuksista ja raportoinnista on Eviran internet-sivulla

http://www.evira.fi/portal/fi/evira/asiointi/sahkoinen_asiointi/elintarvikkeet/ruokamyrkytys epidemioiden_raportointi_rymy/

Epäily- ja selvitysilmoitukset tehdään ruokamyrkytys epidemiarekisteritietojärjestelmään (RYMY), joka on THL:n ja Eviran yhteinen. Epäilyilmoitus tehdään mahdollisimman pian epidemian havaitsemisen jälkeen ja selvitysilmoitus viimeistään kolmen kuukauden kuluttua selvityksen päättymisestä.

Järjestelmän osoite on <https://palvelut2.evira.fi/rymy/>

Käyttäjätunnus ja salasana ovat ympäristöterveydenhuollon johtajalla ja kaupungineläinlääkäreillä ja tarvittaessa saatavissa Evirasta.

5. Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan suunnitelman toteutumisen arvioinnissa tulee arvioida:

- tarkastusten määrä valvontakohtetyypeittäin,
- tarkastusten kattavuus,
- näytteiden määrä kohtetyypeittäin sekä
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentumista.

Toteutumisen toimialakohtaisessa arvioinnissa käytetään keskusvirastojen laatimia lomakkeita, joiden avulla selvitetään toimialakohtaisesti toteutunut valvonta ja joilla toteutuminen raportoidaan keskusviranomaisille ja lautakunnalle. Toteutumisen arvioinnin tulokset toimitetaan aluehallintovirastolle, joka toimittaa sen edelleen keskusvirastoille.